

Nikaia'dan Yeni Yazıtlar III

New Inscriptions from Nikaia III

Hüseyin Sami ÖZTÜRK*
Ceren PİLEVNELİ**

Özet: Makalede, 2010 ve 2012 yıllarında Sakarya İli'ne bağlı Taraklı ve Geyve ile Bilecik İli Gölpazarı ilçelerinin sınırları içerisinde gerçekleştirilen yüzey araştırmasında bulunan 21 adet kitabeli mezar taşı tanıtılmaktadır. Araştırmanın yapıldığı bölge Roma İmparatorluk Dönemi'nde Nikaia kentinin himayesinde bulunmaktaydı. Büyük oranda kırsal kesimde yaşayan şahıslara ait olan bu mezar taşları; üzerlerine işlenen tarım aletleri ve yün sepeti gibi nesnelere ve de yazıtlarda yer alan meslek ve şahıs isimleriyle bölgenin sosyokültürel ve etnik yapısına önemli ışık tutmaktadır.

Anahtar Sözcükler: Nikaia, Bithynia, Sakarya, mezar yazıtları, *Anthroponym*'ler

Abstract: This article presents 21 new funerary inscriptions found in the vicinity of the districts of Geyve and Taraklı in the Province of Sakarya, and Gölpazarı in the Province of Bilecik, during surveys conducted respectively in 2010 and 2012. All the inscriptions came from this area, which in Roman imperial times formed a part of the eastern territory of Nicaea. These new texts include numerous *anthroponyms*, which underscores cultural richness of this region.

Keywords: Nicaea, Bithynia, Sakarya, Funerary inscription, *Anthroponyms*

2010 yılında Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın izniyle, Sakarya'nın Pamukova-Geyve-Taraklı ilçelerinde tarafımızdan başlatılan epigrafik-tarihi, coğrafi yüzey araştırması; 2012 yılında gene Bakanlık izniyle Bilecik İl Merkezi, Osmaneli ve Gölpazarı da eklenerek daha geniş bir saha çalışmasına ve böylece antik Nikaia kentinin teritoryumu konusundaki bilgilerimizin de artmasına olanak vermektedir. Araştırmanın yapıldığı yerler, Roma İmparatorluk Dönemi'nde Nikaia kentinin himayesinde bulunmaktaydı. Büyük oranda kırsal kesimde yaşayan şahıslara ait olan mezar taşları; üzerlerine işlenen tarım aletleri ve yün sepeti gibi nesnelere ve de yazıtlarda yer alan meslek ve şahıs isimleriyle bölgenin sosyo-kültürel ve etnik yapısına önemli ışık tutmaktadır. Bu vesileyle aşağıda, başta Nikaia kenti olmak üzere Küçük Asya tarihi hakkındaki bilgilerimizin artmasına olanak sağlayacak yazıtlardan 21 tanesi bilim dünyasına tanıtılmaktadır.

1) Aurelius Gemellus ile Aurelia Scribonia'nın Mezarı

Kireçtaşından bir mezar steli. Üst kısmı profilli, profilin üstünde rüzgar gülü, sağ yan yüzde *amphora*, sol yan yüzde çiçek motifi yer almaktadır. Stelin altı, profilin sağ ve sol yan kısımları kırıktır. Arka yüz kaba bırakılmıştır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Gökçeözü Köyü, köy meydanında.

Ölçüler : Yük.: 1.47 cm; Gen.: 82 cm; Der.: 68 cm; Harf Yük.: 1.4-4.7 cm.

* Dr., Marmara Üniversitesi, Tarih Bölümü, hsoztrk@yahoo.com

** MA., Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Ortaçağ Tarihi ABD, cerenpilevneli@gmail.com

Env. No. : 95

Kayıt : C. Pilevneli & S. Kılıç-Aslan

- Αὐρήλιος Γέμελλος
 2 τὸ μνημεῖον κατεσ-
 κεύασα ἑαυτῶ. ζήσα<ς>
 4 ἔτη Ϡ' καὶ τῆ γυναικί μου
 Αὐρη(λία) Σκρειβωνία Ῥουφεί-
 6 νου ζησάση ἔτη ξ' ἐπὶ τῶ
 εἶναι αὐτὸ ἀνεξοδίαστον
 8 σὺν τῶ περικειμένῳ περι-
 φράγματι· εἰ δέ τις παρὰ ταῦ-
 10 τα τολμήσει δώσει π<ρ>οστει-
 [μο]ν τῶ ταμείῳ * βφ'
 12 [Λ]όγγος Γέμελ[λος]
 [ζή]σας ἔτη λ'.

90 yıl yaşamış olan Aurelius Gemellus bu mezar anıtını, kendime, eşim Rufinus kızı 60 yıl yaşamış olan Aurelia Scribonia'ya, çevresindeki çit ile birlikte satılmamak üzere yaptırdım. Şayet biri zarar vermeye kalkışırsa, ceza olarak tameion'a 2.500 denaria ceza ödeyecektir. Longus Gemelleus 30 yıl yaşadıktan sonra.

4. str. Bir Roma *nomen gentilicium* adı olan Scribonia ismine Nikaia'da ilk kez rastlanmaktadır. Ancak kentte (Umurbey) ismin *masculinum* formu olan Scribonius'a rastlanmıştır (TAM IV 1, 57).

6. str. vdd. ἐπὶ τῶ εἶναι αὐτὸ ἀνεξοδίαστον σὺν τῶ περικειμένῳ περιφράγματι ifadesi ile sadece mezarın değil, aynı zamanda mezarın etrafındaki alanın da satılmasının önüne geçilmeye çalışılmaktadır. Nikaia ve civarında görülen bu türden ifadeler için bk. INikaia 127; Oktan, 2007, 62 vd. no. 3=SEG 57, 1280; IPrusa 1066. Phrygia'daki Apameia'dan da bir örnek bilinmektedir MAMA VI 218.

7. str. ἀνεξοδίαστον “satılamaz”, “satılık değildir” ifadesi bölgenin yazıtlarında oldukça sık geçmektedir (Söz konusu kelime hk. bk. Robert, 1940, 60 vdd.; 1946, 147. Nikaia'da geçtiği yerler için bk. INikaia 123; ayrıca bk. Kokkinia, 1999, 207; Oktan, 2007, 64; Adak, 2010, 2 vd.).

Mezar sahiplerinin *Aurelius-Aurelia gens* adı almalarından ötürü yazıt M.S. 212'den sonraya tarihlenmektedir. 12. satırda adı geçen Longus Gemellus'un ise *Aurelius gens* adını taşıması dikkat çekmektedir. Söz konusu kişi, büyük bir ihtimalle mezar sahiplerinin oğlu olmalıdır. Olasılıkla anne-babasının *gens* adı yazıldığı için burada bir tasarrufa gidilmiştir. Yazıt yazı karakteriyle de geç bir döneme işaret etmektedir.

2) Arkhedemos ve Eşi Titha'nın Mezarı

Kireçtaşından, tam durumda bir mezar steli. Stelin üstü profilli, yan yüzler ve arka yüz düzlenmiş. Üzeri yosunlarla kaplı stelin sol yan yüzünde pek çok çatlak mevcut.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Kavak Köyü, Muratlar Mahallesi, Erenler Mevkii, Eren mezar taşı.

Ölçüler : Yük.: 2.27 cm; Gen.: 54 cm; Der.: 59 cm; Harf Yük.: 2.3–4 cm.

Env. No. : 120

Kayıt : H. S. Öztürk

Ἔτους θ' Ἀρχέδη-
 2 μος Σαμη ἐτῶν θ'
 vacat
 Ἔτους δι'
 4 Τίθα Ἱεροκλέ-
 ος γυνῆ Ἀρχε-
 6 δήμου ἔτη
 ογ'.

9. yılda, *Sames oğlu 9 yıl (yaşayan) Arkhedemos (burada yatıyor).*

13. yılda, *Hierokles kızı, Arkhedemos eşi, 73 yıl (yaşayan) Titha (burada yatıyor).*

1. str. Bu *era* sistemi hk. detaylı bilgi için bk. INikaia, 85-91.

2. str. Bir *masculinum* isim olan Σαμης adı Küçük Asya'dan sadece Pisidia'daki Termessos'tan belgelenmektedir (TAM III 340). Bu isim için ayrıca bk. Zgusta, 1964, § 1365-1.

4. str. Titha, Bithynia Bölgesi'nde oldukça sık görülen *epikhorik* bir isimdir. Özlem-Aytaçlar 2010, 521, dn. 86'da bu şahıs adının Bithynia kökenli olduğunu öne sürerek, "*Thracian and Thraco-Bithynian Names in Bithynia*" başlığı altına almadığını zikretmektedir. Zgusta, 1964, § 1567-5 ise, bu ismin Hellenice τίθηη yani "*sütüne*" kelimesinden geldiğini öne sürmektedir.

Bu ismin Nikaia'da görüldüğü örnekler için bk. INikaia 207, 1238, 1257, 1293, 1327, 1354, 1380, 1403, 1467; Adak, & Akyürek-Şahin, 2006, 138 vd. no. 4; 144 vd. no. 11; 150 vd. no. 18; Çokbankir 2010, 335 vd. no. 11; Öztürk, & Kılıç-Arslan, 2012, 109 no. 15; Dönmez-Öztürk, 2012, no. 15. Bithynia'daki diğer örnekler için bk. Nikomedia (TAM IV.1 155); Prusias ad Hypium (IProusius 107); Prusa ad Olympum (IPrusa 15. 77); Klaudiupolis (IKlaudiupolis 28. 126. 147; Adak, Akyürek-Şahin, & Güneş, 2008, 98 vd. no. 23; 99 vd. no. 25; 101, no. 27); Cumaköy (Dörner, 1952, 58, no. 156).

3) Boulumnios ile Eşinin Mezarı

Kireçtaşından mezar steli. Üst kısmı profilli ve tam; altı ise kırıktır. Köşeler volütlü, ortada çelenk yer almaktadır. Sağ yan kenar işlenmiş, üstte yarım çelenk motifi bulunmaktadır.

Buluntu Yeri : Sakarya İli Taraklı İlçesi Harkköyü Gündüzler Mahallesi Nahil Sanlı'nın bahçesinde. Köy mezarlığından getirilmiş.

Ölçüler : Yük.: 1.11 cm; Gen.: 58 cm; Der.: 47 cm; Harf Yük.: 2.8–3.9 cm.

Env. No. : 44

Kayıt : H. S. Öztürk

Ἔτους δι' Ἰουλιαν-
 2 ὸς καὶ Βουλού-
 μνιος Βουλουμ-
 4 νίῳ τῷ πατρὶ ζήσ-
 [α]ντι ἔτη Ϟ' καὶ τῆ μ-
 6 ητρὶ ζώσῃ μνήμ[η-]
 [ς χ]άριν.

14. yılda, Iulianus ve Bouloumnios 90 yıl yaşamış olan babaları Bouloumnios ile henüz hayatta olan annelerine anıları vesilesiyle (bu mezarı yaptırılar).

2. str. vdd. Βουλούμνιος adı pek rastlanan bir isim olmayıp, Küçük Asya'dan Mysia Bölgesi'ndeki Kyzikos kentinden belgelenmektedir (IKyzikos 177). Βουλύμνιος formu için ise bk. MAMA VII 570 (Galatia), ISmyrna 329 (Smyrna).

4) Diomedes'in Mezarı

Kireçtaşından bir mezar steline ait üst parça. Üstü ve köşeleri profilli; stelin arka ve yan yüzleri düzlenmiş.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Sürmeli Köyü, köy meydanında.

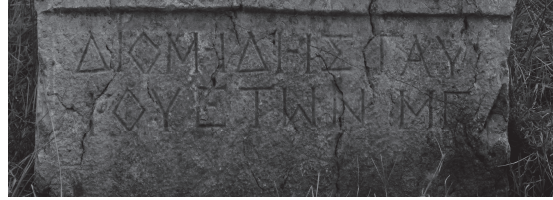
Ölçüler : Yük.: 96 cm; Gen.: 64 cm; Der.: 60 cm; Harf Yük.: 3.9-4.5 cm.

Env. No. : 112

Kayıt : H. S. Öztürk & C. Pilevneli

Διομήδης υ Γαύ-
2 ρου ἐτῶν μγ'.

Gauros oğlu, 43 yıl (yaşayan) Diomedes (burada yatıyor).

2. str. vd. Γαῦρος adı genellikle Kıta Hellas ile Moesya-Trakya'dan tanınmakta olup (örnekler için bk. Peloponnesos [SEG 11, 1267]; Moesya-Trakya [IGBulg III 2, 1849]), Küçük Asya'dan ise genellikle Bithynia ve Propontis bölgelerinde rastlanmaktadır: Nikaia'dan bilinen örnekler için bk. INikaia 1055, 1370, 1443. Bithynia Bölgesi'nden örnekler için bk. Nikomedeia (SEG 44, 1004), Klaudiupolis (IKlaudiupolis 98). Bu isim için ayrıca bk. LGPN VA s.v. "Γαῦρος".

5) Eia'nın Mezarı

Kireçtaşından alınlıklı mezar steli. Alınlığın ortasında güneş figürü bulunuyor. Stel, bir sütun motifiyle ikiye ayrılmış; kapıların içerisinde koku şişeleri ve ayna gibi motifler görülüyor.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Dereli Köyü Kuzlar Mevkii, Eski Kuzlar Köyü mezarlığında.

Ölçüler : Yük.: 1.07 m; Gen.: 59 cm; Der.: 35 cm; Harf Yük.: 2.9–3.6 cm.

Env. No. : 96

Kayıt : H. S. Öztürk & C. Pilevneli

Ἔτους ζ' Εἶα Λουκίου
2 ζήσασα ἔτη ιζ'.

7. yılda, 17 yıl yaşamış olan, Lucius kızı Eia (burada yatıyor).

1. str. Eia adı için bk. Robert 1937, 369; Fıratlı, & Robert, 1964, 150; Zgusta, 1964, § 319. BE 2007'nin editörleri P. Gauthier, & C. Brixhe, no. 480'te Bithynia'da diğer bölgelere göre daha

fazla kullanılan bu adın Trakya'ya özgü olmadığını zikretmektedir.

Bu adın geçtiği yerler için bk. INikaia 119; 208; 213; 1288; 1302; 1308; 1318-1320; 1337; 1379; 1412; 1419; 1448; Adak, Akyürek-Şahin, & Güneş, 2008, 99, no. 24; IKlaudiupolis 78; IPrusias 109; IPrusa 106. 109–110; Merkelbach, & Stauber 2002, 186 vd. no. 09/05/34; IByzantion 268; 275; 282; Adak, & Akyürek-Şahin, 2006, 141, no. 7; 147, no. 14; 158, no. 26; Akdoğu-Arca, 2007, 146 vd. no. 2; 149 vd. no. 5; 150, no. 6; 152 vd. no. 9; Çokbankir 2010, 326, no. 2; Öztürk 2011, 149 vd. no. 3; 151 vd. no. 6; Öztürk, & Kılıç-Arslan, 2012, 102 vd. no. 3; Dönmez-Öztürk, 2012, no. 16. Bu isim için ayrıca bk. LGPN VA s.v. "Εἶα".

6) Iulius'un Mezarı

Bir mezar yapısına ait fragman. Üst ve sağ kenar düzlenmiş; sol köşe ile alt kısım kırık. Üst kısma daha sonradan kapı sürgü yatağı eklenmiş.

Buluntu Yeri : Sakarya İli, Geyve İlçesi, Hamam Mahallesi, Namık Kemal Sokak, Ordulular Evi'nin kapı eşik taşı olarak kullanılmış. Ev günümüzde yıkılmış; fragman, boş bir arsa üzerinde durmakta.

Ölçüler : Yük.: 75 cm; Gen.: 1.14 m; Der.: alınamıyor; Harf Yük.: ca. 8.8 cm.

Env. No. : 65

Kayıt : H. S. Öztürk

- [- Ἀσκλη]ηπιόδοτη
2 [- κ]ατεσκεύασα
[- ἀ]νδρὶ μου νν Ἰ(ουλίω)
4 [- ζήσα]ντι ἔτη νν ολ'.

(Ben) --- Asklepiodote (bu mezarı)
39 yıl yaşayan eşim --- Iulius'a
yaptırdım.

İkinci satırdan itibaren yazıtın, sol yan tarafta daha geniş bir alanda devam ediyor olması beklenmektedir. Nikomedeia'dan daha önce yayımlanmış bir yazıtta, Ἰούλιος Μάξιμος ile eşi Ἀὐρ. Μαρκία Ἀσκληπιόδοτη adındaki kişiler, çocukları için bir mezar yaptırmışlardır (J., & L. Robert, BE 1979, no. 558=SEG 29, 1351). Bizim yazıtımızda adı geçen bu aileyle Nikomedeia'daki mezar yazıtında adı geçen şahsın ailesi aynı olabilir.

7) Khreste'nin Mezarı

Kireçtaşından mezar steli: Üst kısmında alınlık, ortasında Medusa başı bulunmaktadır. Alınlığın sağ ve sol kısımlarında üzüm salkımları, altta kemerli bir kapı motifi yer alırken, ortasında ise ayna, koku şişeleri vb. motifler yer almaktadır. Üç satırlık yazıt kapının üzerinde bulunmaktadır. Stelin altı kırıktır, yan ve arka yüzler görülememektedir.

Buluntu Yeri : Sakarya İli, Taraklı İlçesi, Doğanlı Köyü. Nihat Rençber'in evinin ön bahçesinin duvarında. Akdoğan Köyü'ne, Bodurlar Mevkii'nden getirilmiş.

Ölçüler : Yük.: 86 cm; Gen.: 64 cm; Der.: alınamıyor; Harf Yük.: 2.3-3.2 cm.

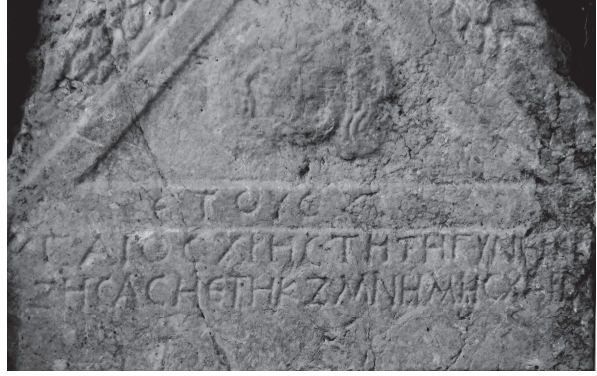
Env. No. : 7

Kayıt : H. S. Öztürk

Ἔτους ζ´

- 2 Γάιος Χρήστη τῆ γυναικὶ
ζησάση ἔτη κζ´ μνήμης χα{ι}ριν.

*6. yılda, Gaius, 27 yıl yaşamış olan eşi
Khreste 'ye anısı vesilesiyle (bu mezarı
yaptırdı).*

Khreste adı Nikaia kentinin de dahil olduğu Bithynia Bölgesi'nde çok sevilen bir isim olup, birçok yazıtta geçmektedir. Bithynia'daki örnekler için bk. LGPN VA s.v. "Χρήστη".

8) Khreste'nin Mezarı

Kireçtaşından mezar steli. Üstü profilli ve sağ üst kenarı kırıktır. Yazıtlı kısmın üstünde yer alan profilin içinde koku şişeleri, ayna gibi motifler yer almaktadır. Ortada kapı motifi ve bunun içinde de ayakkabı, iğ vb. gibi motifler bulunmaktadır. Yan yüzler kaba bırakılmıştır, arka yüz görülememektedir.

Buluntu Yeri : Sakarya İli Taraklı İlçesi Hacıyakuplar Köyü Habipler Mahallesi Niyazi Yeşildağ'ın metruk evinin içinde.

Ölçüler : Yük.: 1.20 m; Gen.: 60 cm; Der.: 23 cm; Harf Yük.: 1.4–2.4 cm.

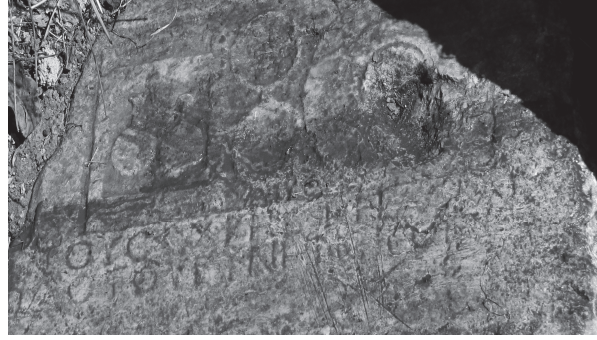
Env. No. : 49

Kayıt : H. S. Öztürk

Χαῖρε

- 2 Ἔτους ζ´ Χρήστη Ἀσκλη[πι-]
οδότου γυνὴ Νείκου.

*Elveda! 6. yılda, Asklepiodotos kızı,
Neikos eşi Khreste (burada yatıyor).*

9) Khrestos, Eşi Pola/Pole ile Oğulları Menodotos'un Mezarı

Kireçtaşından mezar steli. Üstü ve altı profilli ancak traşlanmıştır. Üstte ortada bir bitki motifi yer almaktadır. Sol yan yüz düzlenmiştir. Üst kısmen kırıktır.

Buluntu Yeri : Sakarya İli, Taraklı İlçesi, Hacıyakuplar Köyü, Bayır Mahallesi Camiisi bahçesi kapı giriş duvarında. 2000 yılında Taşpınar Mevkii'nden getirilmiş.

Ölçüler : Yük.: 141 cm; Gen.: 62 cm; Der.: 56 cm; Harf Yük.: 2.9–4.6 cm.

Env. No. : 41

Kayıt : H. S. Öztürk

- Ἔτους κ΄
 2 Χρῆστος Μηνο-
 δότου ἑαυτῷ καὶ
 4 Πόλα τῆ συνβί-
 φ καὶ Μηνοδότῳ
 6 τῷ υἱῷ ζήσαντι
 ἔτη <λ>η΄.
 6 AH lapis

20. yılda, Menodotos oğlu Khrestos (bu mezarı kendisine, eşi Pola'ya ve 38 yıl yaşayan oğlu Menodotos'a (yaptırdı).

4. str. Πόλα adının Küçük Asya'da görüldüğü örnek için bk. Seleukeia (SEG 26, 1537). Nikaia'da daha önce görülen Πώλη formu için bk. Öztürk, 2010, 148, no. 1 (-α yerine -η kullanımı için bk. Gignac, 1976, 286).

Çift lambda ile yazılan Πόλλα (Bithynia Bölgesi için bk. Khios [IKios 66]) ya da Πώλλη (Nikaia'dan bilinen örnekler için bk. Akdoğan-Arca, 2007, 150 v.d., no. 7=Env. No. 43 [2010 Yılı Araştırmaları]). Bu ismin Küçük Asya'da rastlanıldığı yerler için ayrıca bk. LGPN VA s.v. "Πόλλα").

7. str. AH'nın Hellençe'de rakamsal bir değeri yoktur; bu nedenle A'nın yerine Λ'nın gelmesi gerekmektedir. Yazıtı kazıyan taş ustasının, rakam değerlerini karıştırmış olması düşünüldüğünden, burada bir düzeltmeye gidilmiştir.

10) Milesios'un Mezarı

Mermer mezar steli. Ortadaki niş kısmına sonradan beton doldurulmuş. Üstünde üçgen alınlık; alınlığın ortasında *phiale* yer almakta. Alınlığın sol üst dışında bir motif (kutu?) görülmekte. Günümüze tam ulaşmış. Yan yüzler düzeltilmiş.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Alıç Köyü Camiisi'nin dış duvarının kapı eşiği olarak kullanılmış.

Ölçüler : Yük.: 1.43 m; Gen.: 63 cm; Der.: 15 cm; Harf Yük.: 1.9–2.3 cm.

Env. No. : 118

Kayıt : H. S. Öztürk

- Ἔτο{ς}υς ζ΄
 2 Μειλήσιος Σαδαλου χαῖρε.

6. yılda, Sadalas oğlu Milesios (burada yatıyor). Elveda!

1. str. ΕΤΟΣΥΣ *lapis*

2. str. Μελήσιος = Μιλήσιος: -ει yerine - ι kullanımı için bk. Gignac, 1976, 190; 249. Bu adın Nikaia'dan bilinen örnekleri için bk. INikaia 1104. Bu ismin Küçük Asya'da görüldüğü yerler için ayrıca bk. LGPN VA s.v. “Μιλήσιος”. Bu isim geçtiği bir başka yer için bk. aşağıda 13 no'lu yazıt.

2. str. Trakya kökenli olan Σαδαλας isminin (Özlem-Aytaçlar, 2010, 524; 526), Bithynia'daki örnekleri için bk. Apameia (IApameia 117) ile Prusa (IPrusa 152). Küçük Asya'da görüldüğü diğer yerler için ayrıca bk. LGPN VA s.v. “Σαδαλας”.

11) Menelaos ile Adı Bilinmeyen Bir Kadının Mezarı

Kireç taşından üstü profilli sağ yanı kırık, kaide şeklinde mezar taşı. Yazı taşın sağ yanında devam ediyor olmalı.

Buluntu Yeri : Sakarya İli, Geyve İlçesi, Ilıca Köyü, Merkez Mahallesi çeşme yapısında.

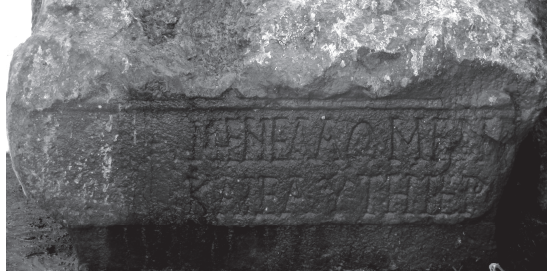
Ölçüler : Yük.: 28 cm; Gen.: 62 cm; Der.: 42 cm; Harf Yük.: 3-3.7 cm.

Env. No. : 58

Kayıt : F. Dönmez-Öztürk

Μενελάω Μενε[λάου? ---]
2 και έαυτηῖ Ἱέρα[κος?---]

(*Filanca kişi, bu mezarı Menelaos(?) oğlu Menelaos ile Hieraks(?) kızı olan kendisine (yaptırdı).*)

12) Menandros'un (?) Mezarı

Kireçtaşından, bir mezar steli ya da mezar odasının üst girişinde kullanılan tam parça, alınlıklı ve köşelerde dişler yer alıyor. Sol alt ve ön yüz ile sağ yan taraf kırık; altında sürgü yeri mevcut. Üst ve yan yüzler kaba bırakılmış.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Alıç Köyü, Mustafa Gerçe'nin evinin önünde.

Köyün 100 m. kadar güney, güneydoğusundaki bir alandan getirilmiş.

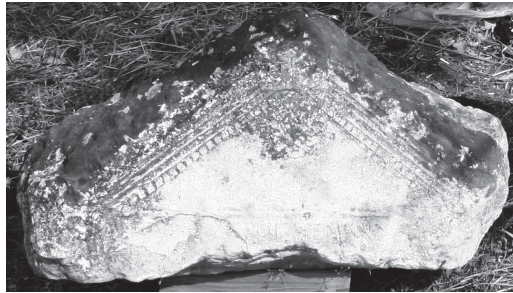
Ölçüler : Yük.: 32 cm; Gen.: 63 cm; Der.: 52 cm; Harf Yük.: 2–2.6 cm.

Env. No. : 115

Kayıt : H. S. Öztürk

[---]ρος Μενάνδ[ρου].

(*Menandros oğlu Menandros (?) (burada yatıyor).*)

1.str. İsminin sonu –ρος ile biten mezar sahibinin, antikçağda baba adını da taşıma geleneğinden ötürü adının [Μενάνδ]ρος olarak da tamamlanması mümkündür.

13) Philippis ile Çocukları Kapinios ve Milesios'un Mezarı

Kireçtaşından mezar steli. Alt ve üst profilli. Üst profilde köşeler akroterli. Ortada olasılıkla bir insan figürü mevcuttur. Sağ yan yüzde boydan boya uzanan derin bir oyuk bulunmaktadır. Yazıtın altında motifler yer almaktadır. Arka yüz kaba bırakılmıştır.

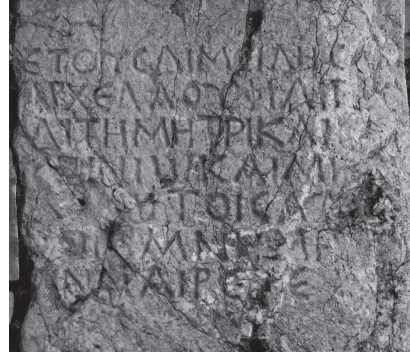
Buluntu Yeri : Sakarya İli, Taraklı İlçesi, Hacıyakuplar Köyü, Bayır Mahallesi Camiisi bahçesi kapı giriş duvarında. 2000 yılında Taşpınar Mevkii'nden getirilmiş.

Ölçüler : Yük.: 147 cm; Gen.: 55 cm; Der.: 57 cm; Harf Yük.: 3–3.9 cm.

Env. No. : 42

Kayıt : H. S. Öztürk

- Ἔτους δι' Μειλήσι[τος]
 2 Ἀρχελάου Φιλίπ[πί-]
 δι τῆ μητρὶ καὶ Κ[α-]
 4 πινίω καὶ Μι-
 λησίω, τοῖς ἀδ[ελ-]
 6 φοῖς μνήμη[ς ἔνεκ-]
 [ε]ν χαίρετε.

14. yılda, Arkhelaos oğlu Meilesios (bu mezarı) annesi Philippis ile kardeşleri Kapinios ve Milesios'a anlarından ötürü (yaptırdı). Sağlıcakla!

2. str. vd. Φιλίππιδος adının Nikaia'daki örnekleri için bk. INikaia 1315; Akdoğu-Arca, 2004, 149 vd. no. 5 Ayrıca bk. LGPN VA s.v. “Φιλίππιδος”.

1. str. 4. str. vd. Μειλήσιος = Μιλήσιος için bk. 10 no'lu yazıt.

14) Samiramis'in Mezarı

Kireçtaşından mezar steli. Üstü kırık, yan yüzler kaba bırakılmıştır. Yazıt iki satır ve kırığın altındadır. Ortada kapı motifi ve bunun içinde de Frig yıldızı yer almaktadır. Şişe olması muhtemel bir motif ve bunun altında da vazodan motif bulunmektedir.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Dereli Köyü, Kuzlar Mevkii, Eski Kuzlar Köyü mezarlığında.

Ölçüler : Yük.: 115 cm; Gen.: 58 cm; Der.: 28 cm; Harf Yük.: 2.4–5.1 cm.

Env. No. : 97

Kayıt : H. S. Öztürk & C. Pilevneli

- Ἔτους ζ' Σαμείραμ[ις]
 2 Μητροφάνου χαῖρ[ε].

7. yılda, Metrophanes kızı Sameiramis (burada yatıyor). Elveda!

1. str. Σαμείραμ[ις] = Σαμίραμ[ις]: -ει yerine - ι kullanımı için bk. Gignac, 1976, 190, 249. Bu isim Nikaia'da ilk kez belgelenmektedir. Aiolis Bölgesi'ndeki Kyme kentinden M.Ö. III. yüzyıla tarihlenen bir yazıtta da geçmektedir (IKyme 37). Ayrıca bk. LGPN VA s.v. “Σαμίραμ[ις]”.

15) Sanctus'un Mezarı

Kireçtaşından bir mezar taşının üst yarısı. Alt kısmı kırık, üstü profilidir. Phialenin olduğu kısım ve sol volüt kırılmıştır. Ön yüzde derin bir çatlak bulunmaktadır. Profilde ve köşelerde yer yer kırıklar görülmektedir. Yan yüzler düzlenmiştir. Mezar yapısına ait taş bloklar etrafa dağılmış vaziyettedir.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Doğancılar Köyü, Çayırlar Mevkii'nde yer alan Ali Balcı'nın tarlası yanında.

Ölçüler : Yük.: 152 cm; Gen.: 1.15 m; Der.: 1.22 m; Harf Yük.: 4–8.6 cm.

Env. No. : 111

Kayıt : C. Pilevneli

- [E]ννέα καὶ δεκ'ἔτη ζή-
 2 [σα]ς χρόνον ἐνθάδε κεῖ-
 [μαι] νν Σάνκτος Ἀντιόχου
 4 ζήσας μηδένα μηδέ-
 [v] vacat
 6 [Ἀντί]οχος Φάυστου γερου-
 [σιαστ]ῆς ζήσας ἔτη ν ν'
 8 [μ]νημεῖον κατεσκεύα-
 σ[ε]ν.

19 yıl yaşam sürmüş olan ben Antiokhos oğlu Sanctus burada yatıyorum. Başka hiç kimse kesinlikle gömülmeye (izinli değildir). Phaustos oğlu, gerusia üyesi 50 yıl yaşamış olan Antiokhos (bu) mezar anıtını yaptırdı.

1. str. vdd. Ἐννέα καὶ δεκ'ἔτη ζήσας χρόνον: Küçük Asya'dan benzer örnek için bk. ISmyrna 264; Hellas ve Adalardaki örnekler için bk. IG VII 2541 (Thebai/Boiotia); IG XII,5 66 (Naksos/Kyklad Adaları).

6. str. vd. γερουσιαστής unvanı Nikaia kırsalındaki birçok yazıttan belgelenmektedir (INikaia 761; 1242; 1250; 1261; 1340; 1578; Akyürek-Şahin, 2005, 84 vd. no. 4. Kırsal karakterli olan bu *gerousiastes*'lerin görev ve yetkilerinin ne olduğu tam olarak bilinmemektedir (konu hk. detaylı bilgi için bk. INikaia 1250; IProusias, 26; Akyürek-Şahin, 2005, 84 vd.).

16) Telemakhos'un Mezarı

Kireçtaşından mezar steli. Çatlakların bulunduğu ön yüzün üst kısmında iki öküz başı motifi, bunun altında da derinleştirilmiş iki kapı motifi yer almaktadır. Arka ve yan yüzler kaba bırakılmıştır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Belediyesi'ne ait itfaiyenin bahçesinde. Nereden geldiği bilinmiyor.

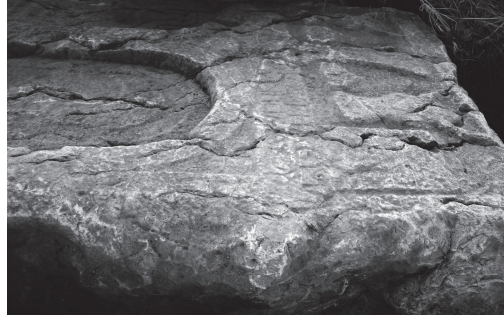
Ölçüler : Y: 151 cm; G: 86 cm; D: 40 cm; HY: 1.2–3.4 cm.

Env. No. : 108

Kayıt : H. S. Öztürk

Χαῖρε
2 ἔτους ζ΄ Τηλεμάχ-
[ο]υ Μνησιμάχου.

*Elveda! 6. yılda, Mnesimakhos
oğlu Telemakhos'un (mezarı).*

17) Tyrrhanios ile Adı Bilinmeyen Bir Kişinin Mezarı (?)

Bir mezar stelinin üst yarısı. İkinci kez kullanım görmüş olması muhtemeldir. Stel ortadan ikiye kesilmiştir. Alt kısımda kenet oyuğu, üst köşelerde volütler yer almaktadır

Buluntu Yeri : Sakarya İli, Taraklı İlçesi, Çayköy Muharrem Kısa'nın evinin bahçesinde. Eski Köy'den getirilmiş.

Ölçüler : Yük.: 78 cm; Gen.: 62 cm; Der.: 43 cm; Harf Yük.: 2.9-3.7 cm.

Env. No. : 45

Kayıt : H. S. Öztürk

Τυρράνιος, υἱὸς [ca 1-2?]
2 Σπόρου(?) καὶ Αρσ[

*Sporos(?) oğlu Tyrrhanios ile filanca
(bu mezarı yaptırıldılar).*

1. str. Τυρράνιος adı Kıta Hellas'tan bilinmekte olup (IG II² 2461. 2462; IG X,2 2 75; SEG 47; 836), Hellence'de Τύραννος kullanımı en yaygın biçimdir. Τυρράνιος adına Nikaia'da ilk kez rastlanmaktadır. Bu isim için ayrıca bk. LGPN VA s.v. "Τυρράνιος".

2. str. Σπόρος adı bir önceki satırdan bir başka adın devamı değilse, Nikaia ve dolayısıyla Bithynia'da ilk kez rastlanılmaktadır. Bu adın Küçük Asya'da belgelendiği yerler için bk. SEG 26, 1501 (Seleukeia); SEG 57, 1393 (Pisidia); ayrıca bk. LGPN VA s.v. "Σπόρος".

18) Zameraidostos'un Mezarı

Kireçtaşından masif bir mezar steli. Alınlığın ortasında *phiale* bulunmaktadır. Bunun altında iki öküz başının ortasında ayna ve kadeh gibi günlük eşyalara dair betimlerin bulunduğu kısım aşınmıştır. Derinleştirilmiş iki kapı motifinin bulunduğu kısmın altında ise kadeh motifleri görülmektedir. Arka ve yan yüzler kaba bırakılmıştır. Sol ve sağ yan yüzler kısmen kırıktır.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Belediyesi'ne ait itfaiyenin bahçesinde. Nereden geldiği bilinmiyor.

Ölçüler : Yük.: 2.11 m; Gen.: 1.13 m; Der.: 38 cm; Harf Yük.: 1.3-3.1 cm.

Env. No. : 109

Kayıt : H. S. Öztürk & C. Pilevneli

Ἔτους η' Ζαμεραϊδοστος
2 ἀπελεύθερος Μελεάγρου.

8. yılda, Meleagros'un azatlısı
Zameraidostos (burada yatıyor).

2. str. Ζαμεραϊδοστος adı yeni bir *epikhorik* isimdir. Bölgede birçok Bithynia-Trakya kökenli şahıs adına rastlanmaktadır.

Söz konusu mezar sahibi Zameraidostos yazıttan da anlaşılacağı üzere azatlı birisidir. Kendisine oldukça büyük bir mezar steli yaptırmış; bu mezar için gereken parayı köleliği sırasında biriktirmiş olmalıdır.

19) Eleutheros Oğlu Adı Bilinmeyen Bir Kişinin Mezarı

Mermere yakın kireçtaşından bir mezar steli. Üst kısmında aşağı doğru genişleyen bir kırık mevcuttur. Eşik taşı olarak kullanılan köşeleri volütlü, sol yan yüzü düzlenmiş olan stelin ön yüzünde ise kullanımdan dolayı aşınmalar meydana gelmiş; fakat stilize edilmiş kapı motifi ve bunun içerisinde de günlük kullanıma dair eşya betimleri görülebilmekte.

Buluntu Yeri : Bilecik İli, Gölpazarı İlçesi, Alıç Köyü, Fahri Yıldız'ın evinin girişinde eşik taşı olarak kullanılmakta. Alıç Köyü'ne bağlı, köye 300 m uzaklıktaki Öteyaka Mevkii'nden getirilmiş.

Ölçüler: Y : 157 cm; Gen.: 64 cm; Der.: 15 cm; Harf Yük.: 1.2-6 cm.

Env. No. : 116

Kayıt : H. S. Öztürk

Ἔτους θ'
2 ?]ΑΔ..Σ Ἐλευθέρου
χαῖρε.

9. yılda, Eleutheros oğlu
filancanın (mezarı). Elveda!

20) Adı Bilinmeyen bir Karı-Koca'nın Mezarı

Kireçtaşından bir mezar taşının üst kısmı. Üstü kesilmiş ve ortasına bir yuva açılmıştır. Alt kısım profilli ve kısmen kırıktır. Yan ve arka yüz traşlanmıştır. Alt kısma da bir yuva oyuğu açılmıştır.

Buluntu Yeri : Sakarya İli, Taraklı İlçesi, Aksu Köyü, Kıran Mahallesi.

Ölçüler : Yük.: 90 cm; Gen.: 47 cm; Der.: 55 cm; Harf Yük.: 2.4-3.1 cm.

Env. No. : 48

Kayıt : H. S. Öztürk

- [] Μενο-
 2 [γ]έ[νους?] τῆ ἑα[υτ]-
 οῦ γυναικὶ ζησάσ-
 4 ἡ ἔτη μ' ἀγέστησ-
 εν ἑαυτῷ.

Menogenes oğlu filanca (bu mezarı) 40 yıl yaşayan eşi ile kendisine yaptırdı.

21) Adı Bilinmeyen Kişi/Kişilerin Mezarı

Kireçtaşından kapı tipli mezar taşı. Üzeri figürlü olan taşın üzerine iki kapı işlenmiş; ancak sağdaki kapı yarım bırakılmıştır. Yarım bırakılan bu kapı motifi üzerinde yazıt devam ediyor olmalıdır.

Buluntu Yeri : Sakarya İli, Taraklı İlçesi, Pirlar Köyü mezarlığı.

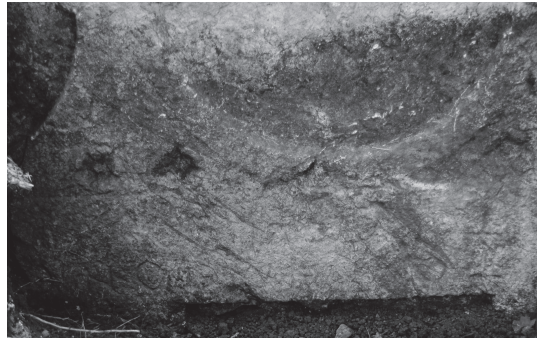
Ölçüler : Yük.: 100 cm; Gen.: 57 cm; Der.: 40 cm; Harf Yük.: 2.4–3.3 cm.

Env. No. : 60

Kayıt : F. Dönmez-Öztürk

- Tò μνημεῖον E[--- ἑαυ(?)-]
 2 τῷ ἐτῶν Ç[-----]

Bu mezarı filanca şu yaşтайken kendisine ... (yaptırdı).

Yazarın Notu

Bu çalışmaya izin veren Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü/Kazı ve Araştırmalar Dairesi Başkanlığı ile Genel Müdürlüğünü temsilen çalışmalara katılan İpek Karaman (2010 yılı Bakanlık Temsilcisi), Aynur Artar (2011 yılı Bakanlık Temsilcisi) ve Emir Tuzkaya'ya (2012 yılı Bakanlık Temsilcisi); Taraklı kaymakamları Mustafa Temiz (2010 yılı) ile Muhlis Arslan'a (2011 yılı), Belediye Başkanı Tacettin Özkaraman ve Gölpazarı İlçesi Belediye Başkanı Vedat Kazıcı'ya karşılaştığımız zorlukları aşmamızda yardımlarını gördüğümüz Sakarya Vali Yardımcısı Faruk Bekarlar ile Gölpazarı Kaymakamı Ömer Şahin'e (2012); 2010 yılından beri rehberliğimizi yapan Ahmet Karapekmez'e, Sakarya ve Geyve'nin yerel tarihi konusundaki bilgilerini bizden esirgemeyen emekli öğretmen ve gazeteci Namık Cihan ile son olarak Geyve Orman İşletmeleri Müdürlüğü Müdür Yardımcısı Vedat Hasanoglu'na yardım ve işbirliklerinden ötürü teşekkürlerimizi sunarız.

Mali Destek Bildirimi (Funding)

Bu çalışmaya Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, Marmara Üniversitesi BAPKO ile Taraklı Belediyesi finansal destek sağlamışlardır.

KAYNAKÇA

- Adak, M. (2010). "Der soziale Aufstieg eines Tierkämpfers (archikynegos) aus Bithynien". *Gephyra* 7, 1–9.
- Adak, M., & Akyürek-Şahin, N. E. (2006). "Katalog der Inschriften im Museum von Adapazarı". *Gephyra*, 2, 133–72.
- Adak, M., Akyürek-Şahin, N. E., & Güneş, M. Y. (2008). "Neue Inschriften im Museum von Bolu (Bithynion/Klaudiupolis)". *Gephyra*, 5, 73–120.
- Akdoğu-Arca, E. N. (2007). "New Inscriptions from Bithynia". *Gephyra*, 4, 145–54.
- Akyürek-Şahin, E. (2005). "Bithynia'dan Yeni Yazıtlar". *Olba*, XI, 75–102. ArkSan. Arkeoloji ve Sanat Dergisi.
- BE. Bulletin Epigraphique.
- Çokbankir, N. (2010). "Modrena ve Nikaia Teritoryumundan Yeni Yazıtlar". *Olba*, 18, 323–45.
- Dönmez-Öztürk, F. (2012). "Göynük ve Mudurnu'dan Yeni Yazıtlar". *MJH*, II (2), 67-78.
- Dörner, F. K. (1941). *Inschriften und Denkmäler aus Bithynien*. Berlin.
- Fıratlı, N., & Robert, L. (1964). *Stèles funéraires de Byzance gréco-romaine*. Paris.
- Gephyra. Zeitschrift für Geschichte und Kulturen des Östlichen Mittelmeerraumes – Doğu Akdeniz Bölgesi Eskiçağ Tarihi ve Kültürlerini Araştırma Dergisi.
- Gignac, F. (1976). *A Grammar of the Greek Papyri of the Roman and Byzantine Periods*. Vol I, *Phonology*. Milano.
- IApameia. Corsten, Th. (Hrsg.). *Die Inschriften von Apameia (Bithynien) und Pylai*. Bonn (IGSK 32).
- IByzantion. Lajtar, A. (Hrsg.). *Die Inschriften von Byzantion, I: Die Inschriften*. Bonn (IGSK 58).
- IG. *Inscriptiones Graecae*.
- IGBulg III. Mihailov, G. *Inscriptiones Graecae in Bulgaria repertae*. Sofia.
- IGSK. Inschriften griechischer Städte aus Kleinasien.
- IKios. Corsten, Th. (Hrsg.), *Die Inschriften von Kios*. Bonn (IGSK 29).
- IKlaudiupolis. Becker-Bertau, F. (Hrsg.). *Die Inschriften von Klaudiupolis*. Bonn (IGSK 31).
- IKyme. Engelmann, H. (Hrsg.), *Die Inschriften von Kyme*. Bonn (IGSK 5).
- IKyzikos. Schwertheim, E. (Hrsg.). *Die Inschriften von Kyzikos und Umgebung, I. Grabtexte*. Bonn (IGSK 18).
- INikaia. Şahin, Ş. (Hrsg.). *Katalog der antiken Inschriften des Museums von Iznik (Nikaia), I-II 1/2*. Bonn (IGSK 9–10).
- IProusius. Ameling, W. (Hrsg.). *Die Inschriften von Prusias ad Hypium*. Bonn (IGSK 27).
- IPrusa. Corsten, Th. (Hrsg.). *Die Inschriften von Prusa ad Olymum, I-II*. Bonn (IGSK 39–40).
- ISmyrna. Petzl, G. (Hrsg.). *Die Inschriften von Smyrna, Teil I: Grabschriften, postume Ehrungen, Grabepigramme*. Bonn (IGSK 23).
- Kokkinia, C. (1999). Rosen für die Toten im griechischen Raum und eine neue ροδισμός-Inschrift aus Bithynien. *MH*, 56, 203–21.
- LGPN VA. Corsten, Th. (ed.). *A Lexicon of Greek Personal Names, Volume VA: Coastal Asia Minor: Pontos to Ionia*. Oxford.
- MAMA VI. Buckler, W. H., & Calder, W. M. *Monumenta Asiae Minoris Antiqua, VI: Monuments and documents from Phrygia and Caria*. Manchester.
- MAMA VII. Calder, W. M. *Monumenta Asiae Minoris Antiqua, VII: Monuments from Eastern Phrygia*. Manchester.
- Merkelbach, R., & Stauber, J. (Hrsg.) (2002). *Steinepigramme aus dem Griechischen Osten, IV*. München/Leipzig.
- MH. Museum Helveticum.
- MJH. Mediterranean Journal of Humanities – Akdeniz İnsani Bilimler Dergisi.
- Oktan, M. (2007). "Bithynia Bölgesi'nden Yeni Mezar Yazıtları". *Olba*, 15, 59-71.
- Olba. Olba. Kilikia Arkeolojisini Araştırma Merkezi Süreli Yayını.

- Özlem-Aytaçlar, P. (2010). "An Onomastic Survey of the Indigenous Population of North-Western Asia Minor". Ed. Catling, R. W. V. & Marchand, F. (2010). *Onomatologos: Studies in Greek Personal Names presented to Elaine Matthews*, 506-524, Exeter.
- Öztürk, H. S., & Kılıç-Aslan, S. (2012). "Nikaia'dan Yeni Yazıtlar II". *Gephyra*, 9, 101-110.
- Öztürk, H. S. (2011). "Nikaia'dan (Bithynia) Yeni Yazıtlar I". *ArkSan*, 137, 147-54.
- Robert, L. (1940). *Hellenica: Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques*. I. Paris.
- Robert, L. (1946). *Hellenica: Recueil d'épigraphie, de numismatique et d'antiquités grecques*. II. Paris.
- SEG. Supplementum Epigraphicum Graecum.
- TAM III. Heberdey, R. *Tituli Asiae Minoris, III: Tituli Pisidiae; 1: Tituli Termessi et Agri Termessensis*. Wien.
- TAM IV.1. Dörner, F. K. (adiuvante M.-B. Von Stritzky), *Tituli Asiae Minoris, IV: Tituli Bithyniae linguis Graeca et Latina conscripti, 1: Paeninsula Bithynica praeter Calchedonem. Nicomedia et ager Nicomedensis cum septentrionali meridianoque litore sinus Astaceni et cum lacu Sumonensi*. Wien.
- Zgusta, L. (1964). *Kleinasiatische Personennamen*. Prag.
- ZPE Zeitschrift für Papyrologie und Epigraphik.